

Laukaan kunta
Lupa- ja valvontalautakunta
kirjaus@laukaa.fi
anne.yli-olli@laukaa.fi

Viite: Lausuntopyyntö 16.11.2023, 853/11.03.03.00/2023

Lausunto Sora-Manninen Oy:n maa-aineslupahakemuksesta Laukaa, Savio, Pernasaaren sora 410-411-1-23

Hakemus

Kohteessa haetaan lupaa maa-aineksenottoon. Lupaa haetaan 15 vuodeksi, yhteensä 350 000 m³:n maa-ainesten ottoon ja maisemoinnin suorittamiseen. Suunnitelma-alueen pinta-ala on 11.32 ha ja ottoalueen 7.34 ha. Alue on osittain avattu soranottoa varten. Länsi- ja pohjoisreunoiltaan alue on edelleen luonnontilassa kasvavaa erikokoista mäntymetsää. Maa-aines on hiekkaa ja soraa. Lisäksi hakija hakee lupaa aloittaa luvan mukainen toiminta mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Osalla ottamisaluetta on otettu soraa Laukaan kunnan kaavoitus- ja rakennuslautakunnan Maansiirto Suuronen Oy:lle myöntämällä maa-ainesten ottamisluvalla 23.10.2012, § 212, lupaa on jatkettu päätöksellä 21.3.2023 § 31. Tämä lupa päättyy 7.1.2025. Edellistä lupa-asiaa (Maansiirto Suuronen Oy) on käsitelty sekä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa (02566/12/5404), päätös 30.12.2013, että Korkeimmassa hallinto-oikeudessa (370/1/14), päätös 7.1.2015.

Kulku alueelle tapahtuu Vuontee-Tarvaala 16727 maantieltä olevasta liittymästä. Lähin talo sijaitsee ottoalueen luoteiskulmasta 100 m luoteeseen. Lähin lomakiinteistö sijaitsee ottoalueen itäreunasta 330 m itään. Lähimmät kiinteistöt kuuluvat vedenjakelussa Vihtasillan vesiosuuskunnan toiminta-alueen piiriin.

Keski-Suomen maakuntakaavassa on suunnittelualueeseen kohdistuvana merkintänä Kulttuuriympäristön vetovoima-alue sekä pohjavesialue. Pohjavesialue on Vuonteen 1-luokan pohjavesialue (0941013). Lisäksi maakuntakaavassa on pohjavettä koskeva suunnittelumääräys, minkä mukaan pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavia laitoksia ja toimintoja eikä maa-ainesten ottoa.

Lausunto maa-aineslupahakemuksesta

Luonnon- ja maisemansuojelliset näkökohdat

Maa-aineslupahakemuksen suunnitelma-alueelle sijoittuu kolme kiinteää muinaisjäännöstä, jotka ovat rauhoitettuja muinaismuistolaitailla (295/1963). Kunta on pyytänyt lausunnon Keski-Suomen museolta, joka on lausunut asiasta 21.12.2023.

Sorakuoppien rintauksiin voi asettua pesimään törmäpääskyjä. Törmäpääsky on luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettu laji, joka on lisäksi luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (lajin

uhanalaisuusluokka: erittäin uhanalainen/EN). Muodostuneet törmäpääsky-yhdyskunnat tulee ottaa huomioon maa-ainesten oton yhteydessä ja ottamisen jälkeisessä maisemoinnissa. Pesien hävittäminen on kiellettyä. Ottamisalueen jälkihoitoa tehtäessä pesimäalue tulee jättää luonnontilaan. Alueelle jäävät jyrkät rintaukset tulee sortumavaaran vuoksi suojata aitaamalla.

Vesiensuojelulliset näkökohdat

Suunniteltu ottoalue sijoittuu Vuonteen pohjavesialueelle (0941013, 1-luokka), joka on varattu Laukaan kunnan ja Jyväskylän kaupungin vedenhankintaa varten. Vuonteen tekopohjavesilaitos sijaitsee 1,5 km koilliseen.

Vuonna 2009 tehdyn Vuonteen vesilaitoksen lisäalueselvityksen perusteella suunniteltu maa-ainesten ottoalue laajennusosineen sijoittuu sellaiselle alueelle, joka soveltuu imeytysten jatkoselvityksiin ts. koeimeytyksiin.

Vuonteen pohjavesialueen suojelusuunnitelma on valmistunut 2023. Suojelusuunnitelmassa maa-aineesalueita koskevien suojelutoimenpiteiden mukaan maa-ainesten ottamista ei tule tehdä luonnontilaisina säilyneillä alueilla.

Alueen pohjavesipinnan seuranta on tapahtunut havaintoputkesta HpM3 (6910421.26, 448129.92 ETRS-TM35FIN), alueen kaakkoisreunasta 70 metriä kaakkoon. Hakemuksen liitteenä olevien pohjavesipinnan seurantatietojen perusteella, pohjavesipintaa on seurattu vuodesta 2016 lähtien. Pinta on ollut korkeimmillaan +84,55 m N2000 20.6.2018.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan havaintoputkesta mitatuissa pohjavedenpinnan korkeuksissa on epäselvyyksiä. Suunnitelmakartalla on esitetty havaintoputken HpM3 yläpään korkotiedoiksi +90,78. Hakemuksen pohjavesiseurannan taulukossa havaintoputken HpM3 yläpään korkotiedoksi on ilmoitettu +89,3, joka sijaitsee suunnitelmakartalla esitetyn havaintoputken z-tason alapuolella. Havaintoputken HpM3 etäisyys suunnittelualueen pohjoisreunasta on n. 600 m ja eteläreunasta n. 400 m. ELY- keskus katsoo, ettei HpM3 edusta ja kuvaa riittävällä tarkkuudella suunnittelualueen pohjaveden pinnantasoja. Luvanhakija ei ole esittänyt tietoja pohjaveden virtaussuunnista eikä pohjaveden laadusta.

Edelliseen viitaten tulee suunnitellulle ottoalueelle asentaa uusi pohjaveden havaintoputki. Havaintoputken tulee olla pohjavesinäytteenottoon soveltuva PEH -putki, jonka halkaisija on vähintään 50 mm. Havaintoputken siiviläosan tulee ulottua riittävän syväälle pohjavesivyöhykkeeseen. Havaintoputki tulee asentaa kallioon asti. Havaintoputken tiedot sisältävä putkikortti tulee toimittaa kunnan maa-ainesten oton valvojalle ja ELY-keskukselle.

Soranoton pohjavesivaikutuksista tehtyjen tutkimusten perusteella on todettu, että pintamaan poisto laajalla alueella useiden vuosien ajaksi voi aiheuttaa haittaa alueen pohjaveden käyttökelpoisuudelle. Soranoton haitalliset vaikutukset lisääntyvät, kun soranottoalueiden pinta-ala kasvaa.

Keski-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pohjaveden laatua tulee tarkkailla näytteenottoon soveltuvasta ja toimivasta havaintoputkesta otetusta pohjavesinäytteestä ennen ottamistoiminnan jatkamista ja sen jälkeen kerran vuodessa. Vedestä tulee analysoida haju, sameus, väri, pH, happi, permanganaattiluku/ TOC, sähkönjohtavuus, rauta, mangaani, sulfaatti, nitraatti, kloridi, kokonaiskovuus, alkaliniteetti, polttoainehiilivedyt, mineraaliöljyt sekä koliformiset ja

E. coli bakteerit. Pohjaveden lämpötila ja vedenpinnantasot mitataan aina näytteenoton yhteydessä. Ensimmäisen näytteenoton yhteydessä ja toiminnan loppuessa tutkitaan lisäksi arseeni, kromi, kupari, lyijy, nikkeli ja sinkki. Nämä analyysit ovat tarpeen, jotta saadaan lähtötietoja pohjaveden laadusta. Jos pohjaveden laadun todetaan muuttuneen, voi valvontaviranomainen määrätä luvan haltijan ottamaan lisänäytteitä tai tarkentamaan analyysivalikoimaa.

Seurantareportti vesientarkkailutuloksista on toimitettava kunnan valvontaviranomaiselle ja Keski-Suomen ELY-keskuksen vesiyksikölle (kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi) vuosittain sekä sähköisesti ympäristöhallinnon pohjavesitietojärjestelmään. Toiminnanharjoittajan tulee sopia sähköisestä tiedonsiirrosta vesinäytteitä analysoivan laboratorion kanssa.

Pohjavesinäytteiden otossa tulee käyttää sertifioitua ulkopuolista näytteenottajaa. Vesinäytteet otetaan yleensä havaintoputkesta imu- tai uppopumpulla näytteenotto-ohjeita noudattaen. Näytteet kestäväidään ja säilytetään ohjeiden mukaisesti.

Havaintoputkesta HpM3 ja alueen uudesta havaintoputkesta tulee mitata pohjavesipinnan korkeus neljä kertaa vuodessa (talvi, kevät, kesä ja syksy).

Yhteenveto

Ottaen huomioon luonnon-, maiseman- ja vesiensuojelliset näkökohdat Keski-Suomen ELY-keskus ilmoittaa pitävänsä maa-ainesten ottoa mahdollisena vain nykyisellä (vuonna 2012 myönnetyllä ja 2023 jatkettulla) ottamisalueella, eikä ottotoimintaa tule sallia uudella koskemattomalla alueella.

ELY-keskus katsoo, että ottotoiminnan eteneminen luonnontilaiselle alueelle voi vaikuttaa heikentävästi alueella imeytyvän pohjaveden laatuun ja määrään sekä on pohjaveden pilaamiskiellon vastaista. Maa-ainelain 3 §:n 1 mom. kohdan 4 mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu: 4) tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Edellä esitetyn perusteella ELY-keskus katsoo, että ottoalueen laajentaminen uudelle, luonnontilaiselle alueelle ei ole mahdollista ilman, että hankkeella haetaan vesilain mukaista lupaa, jossa arvioidaan tarkemmin ottamisesta pohjavedelle aiheutuvat vaikutukset.

Suunniteltu maa-aineksenotto aiheuttaa vahingollisia vaikutuksia luonnonolosuhteissa ja muodostaa merkittävän riskin Vuonteen pohjavesialueen pohjaveden laadun ja pohjavesimuodostuman heikentymiseen. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hakemuksessa esitetyt tiedot alueen pohjaveden laadusta ja määrästä ovat riittämättömiä ja virheellisiä. Kohdealue sijaitsee vedenhankinnalle tärkeällä Vuonteen 1-luokan pohjavesialueella. Pohjaveden laatua ja määrää tulee suojata huomioimalla harjumuodostuman merkitys. Hakemuksen mukainen maa-aineksenoton laajentaminen aiheuttaa merkittävän riskin myös pohjaveden hallitsemattomaan purkautumiseen esimerkiksi Lapinlammen ympäristössä. Lisäksi ottotoiminnan laajentaminen vaikeuttaa vesienhoitosuunnitelman pohjavettä koskevien tavoitteiden toteuttamista, erityisesti tulevaisuudessa. Uudet, pohjavedelle riskejä aiheuttavat toiminnot, kuten maa-aineksenotto ja maa-aineksenoton laajentaminen, tulee sijoittaa luokiteltujen pohjavesialueiden ulkopuolelle. Tämä on erityisen tärkeää tulevaisuuden vedenhankintamahdollisuuksien ylläpitämiseksi ja turvaamiseksi.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan, pysyttäessä vuonna 2012 luvitetulla alueella, suojellaan myös muinaismuistokohteet.

ELY-keskus katsoo, että yllä esitetyillä, pohjaveden suojelemiseen liittyvillä perusteilla luvanhakijalle ei tule myöntää toiminnan aloituslupaa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, mikäli uusi lupa ulotetaan uudelle, luonnontilaiselle alueelle. Voimassa oleva maa-aineslupa mahdollistaa kuitenkin edelleen maa-ainesten ottamisen nykyisen luvan mukaisella ottoalueella.

Edellä esitetyn lisäksi ottotoiminnassa tulee noudattaa seuraavia ohjeita:

-Olemassa olevien havaintojen perusteella alin sallittu ottotaso on +90,3 m N2000, kuitenkin vähintään 4 m ylimmän pohjavesipinnan yläpuolella. Ottotason alapuolisia massanvaihtoja tai pohjavedenasemaa muuttavaa kaivua ei sallita. Toimitetun uuden pohjaveden havaintoputken putkikortin tietojen perusteella ELY-keskus varaa tilaisuuden tarvittaessa muuttaa lausuntoaan alimman ottotason osalta.

-Valvonnan helpottamiseksi tulee alueelle asentaa riittävästi alinta ottotasoa osoittavia, selvästi näkyviä korkeusmerkkejä. Myös ottamis- ja kaivualueen rajat tulee merkitä selvästi maastoon. Lisäksi ottoalueelle tulee sijoittaa selkeä taulu, josta ilmenee mm. maa-ainesluvan haltijan / urakoitsijan yhteystiedot ja luvan voimassa oloaika.

- Poltto- ja voiteluaineiden sekä ympäristölle haitallisten kemikaalien varastointi alueella on kielletty. Alueella ei saa käyttää huonokuntoisia koneita tai ajoneuvoja. Autojen ja koneiden säilytys ja huolto on alueella kielletty, ellei ympäristön pilaantumisvaara ole poistettu asianmukaisilla tiloilla tai suojarakenteilla. Myös koneiden ja autojen tankkaus tulee järjestää siten, ettei siitä aiheudu öljy- tai polttoainepäästöjen vaaraa. Lisäksi pohjaveden puhtaana säilymiseksi on huolehdittava siitä, että pohjavedelle vahingollisten aineiden käsittelyssä noudatetaan erityistä huolellisuutta ja varovaisuutta. Jos öljyä tai muuta pohja- ja pintaveden laatua vaarantavaa ainetta joutuu maaperään, on siitä välittömästi ilmoitettava Laukaan kunnan öljyvahinkojen torjuntaviranomaiselle sekä ryhdyttävä heti toimenpiteisiin vahingon leviämisen estämiseksi.

- Alueen jälkitasauksessa, jälkiverhoilussa ja yleisessä siistimisessä ei saa käyttää pohjavettä vaarantavia materiaaleja. Pintamaat tulee varastoida kaivualueen ulkopuolelle siten, että ne voidaan käyttää maisemoinnin yhteydessä kasvualustan muodostamiseen.

-Ottoalue maisemoidaan luiskaamalla rintaukset kaltevuuteen 1:3 ja ympäröivään maastoon sopivaksi. Maa-ainesten ottaminen ja alueen jälkihoitotoimenpiteet tulee tehdä vaiheittain ottamisen edistyessä. Vaiheittainen alueen maisemointitöiden tarkastus tulee tehdä kahden vuoden välein syksyisin, ensimmäinen kerran 30.9.2026 mennessä. Tarkastuksessa tulee olla läsnä luvan haltija, kunnan maa-ainesoton valvoja sekä tarvittaessa ELY-keskuksen edustaja.

Lausunnon on esitellyt ympäristönsuojelun asiantuntija Katja Hänninen ja ratkaissut yksikön päällikkö Sohvi Hälikkä

Asia on hyväksytty sähköisesti. Hyväksynnästä on merkintä asiakirjan lopussa.

Tämä asiakirja KESELY/2810/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KESELY/2810/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Hälikkä Sohvi 24.01.2024 15:31

Esittelijä Hänninen Katja 24.01.2024 15:36